Täysistunto

Tiistai 17.11.2026 klo 14.03—22.06

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain 137 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 302/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.17 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntalain oikaisuvaatimus- ja valitusoikeutta koskevaa pykälää. Muutoksella pyritään turvaamaan nykyistä paremmin tavallisten perheiden rakennusprojektien eteneminen esimerkiksi mahdollisissa sarjavalitustapauksissa. Oman kodin rakentaminen on monelle ehkä jopa elämän suurin projekti, ja tavoitteena tällä hallituksen esityksellä on varmistaa perheille tämän tärkeän projektin eteneminen mahdollisimman sujuvasti, samalla kuitenkin valitusoikeudesta kiinni pitäen.

Esityksessä kuntalakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen päätöksestä, joka koskee kunnan omistaman kiinteistön myymistä tai vuokraamista tarjouskilpailun tai muun avoimen menettelyn perusteella luonnolliselle henkilölle tämän asuntona käytettäväksi, saa tehdä vain asianosainen. Esityksessä tarkoitetuista päätöksistä ei saisi jatkossa tehdä oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta pelkästään kunnan jäsenyyteen perustuen. Asianosaisen valitusoikeuteen esitys ei puutu, ja se koskee vain esimerkiksi tonttiarvontojen kaltaisia avoimia menettelyitä.

Tämän esityksen tarkoituksena on siis parantaa luonnollisten henkilöiden asemaa ja asuntona käytettävien kiinteistöjen luovutusta koskevien päätösten täytäntöönpanon edellytyksiä. Lisäksi tavoitteena on nopeuttaa kunnan maapolitiikan ja asuntopolitiikan toimeenpanoa sekä tehostaa kunnan päätösten täytäntöönpanoa. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Kirjaus ja esitys liittyvät yhtäältä budjettiriihen kirjaukseen ja toisaalta yhdessä ministeri Multalan ja ministeri Meren kanssa käynnistämäämme Aiheettomat valitukset -työryhmän työhön. Tämä työryhmä on oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen työryhmä, jonka tehtävänä on selvittää mahdollisuuksia ehkäistä aiheettomia valituksia. Tämä hallituksen esitys on siis yksi osa laajempaa, alkuvuonna käyn-

nistynyttä työtä, jossa haetaan keinoja puuttua aiheettomiin valituksiin ja niin sanottuihin sarjavalituksiin paitsi tällä valtiovarainministeriön esityksellä myöskin ympäristöministeriön ja oikeusministeriön hallinnonalaan liittyvillä erillisillä esityksillä.

Tämä esitys koskee siis kunnan jäsenen valitusoikeutta. Kuntalakiin perustuvalla kunnallisvalituksella on perinteisesti kiinteä yhteys ja kytkentä perustuslaissa turvattuun kunnan asukkaitten itsehallintoon ja sitä kautta kunnalliseen demokratiaan ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin. Siksi kunnan jäsenyyteen perustuvaa valitusoikeutta rajoitettaisiin tässä varsin tarkkarajaisesti ja sellaisten kunnan päätösten osalta, joissa kunnan jäsenen valvontaintressin voidaan katsoa olevan vähäinen. Kunnan päätökset myydä tai vuokrata kiinteistö luonnolliselle henkilölle tämän asumista varten sitä vastoin ovat kyseisen luonnollisen henkilön aseman kannalta yleisesti merkittäviä. Esitetty poikkeus kunnan jäsenyyteen perustuvaan valitusoikeuteen koskisi siis sellaisia kunnan päätöksiä, joista valittamisella on vaikutusta kyseisten yksityiselle henkilölle edun suovien päätösten täytäntöönpanon viivästymiseen.

Esityksen katsotaan osin parantavan niiden henkilöiden oikeusturvaa, joille kunnan päätöksillä on kiinteistö päätetty myydä tai vuokrata. Lisäksi esityksellä katsotaan olevan myönteisiä vaikutuksia niiden henkilöiden omaisuudensuojan toteutumisen kannalta sekä edistävän asumisen turvaamista. Tällä esityksellä ei ole vaikutusta siihen, miten kunta päättää omaisuudestaan. Kunnat päättävät itsehallintonsa nojalla muun muassa maapolitiikastaan. Esityksellä ei puututtaisi siihen, miten kunta päättää maapolitiikasta ja asuntopolitiikasta tai kunnan omaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä. Esitys nopeuttaisi joltain osin kunnan maapolitiikan ja asuntopolitiikan toimeenpanoa. Esityksellä olisi välillisiä taloudellisia vaikutuksia kunnille, koska kunnan kiinteistöjen luovutuksia luonnollisille henkilöille koskevat päätökset olisivat joissain tapauksissa nopeammin täytäntöönpantavissa.

Arvoisa puhemies! Aiheettomat, joskus jopa kiusallaan tehdyt valitukset ja suoranaiset sarjavalitukset voivat synnyttää kohtuuttomia tilanteita niin kunnissa kuin yksittäisten ihmistenkin unelmille. Siksi niihin on haettava päämäärätietoisesti ratkaisuja, ja tämä hallituksen esitys on yksi osa tätä isoa ja laajaa työtä. — Kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Strandman. — Jaahas, näyttää olevan jonkinlaista mielenkiintoa debattiin. Se on toki mahdollista. Edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.22 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Ikosta tästä esittelystä. Meillähän on yhteiskunnassa aika laaja ongelma, josta on puhuttu jo parikymmentä vuotta tässäkin salissa, mutta isossa kuvassa mitään ei ole tapahtunut, eli se, että meillä useat suuretkin teollisuushankkeet viivästyvät sen takia, että ne lupaprosessit valitusprosesseineen kestävät kohtuuttoman paljon. Varmaan jaamme yhdessä tämän ongelman ja senkin tilannekuvan, että emme ole kyenneet siihen riittävästi reagoimaan. Tässä esityksessä ei suoraan ole kysymys siitä, vaan, kuten ministeri kertoi, käytännössä omakotitalotontin, kiinteistön luovutuksesta, mutta tämä on kuitenkin askel oikeaan suuntaan, siihen suuntaan, johon me haluamme viedä, että vaikka oikeusvaltioon kuuluvat muutoksenhaku- ja valitusoikeudet, niin jossakin menee se raja, ja se menee siinä, että sitä ei saa käyttää väärin hyväksi, niin kuin nyt on esimerkkejä ollut, että on käytetty. Ministe-

rinkin kotikunnassa löytyy niitä esimerkkejä. [Puhemies koputtaa] Tämä on fiksu ja hyvä esitys, ja kiitän siitä. [Ben Zyskowicz: Tämä oli erinomainen puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.23 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi käytti hänelle tyypilliseen tapaan taas erinomaisen puheenvuoron. Voin yhtyä siinä kaikkeen hänen sanomaansa, mutta laajennan yhteen suuntaan. Tässä puututaan lähinnä väärinkäytöstilanteisiin. 310 euroa maksat hallinto-oikeudelle siitä, että valitat aiheettomasti — jos se menee läpi, silloin et maksa tietystikään mitään — tällainen aiheeton valitus, ja taloudellinen riski on 310 euroa. Kuitenkin voi olla kyse miljoonien eurojen hankkeesta, joka työllistää, tuo verotuloja, kaikkea. Tämmöisen hankkeen pystyt käytännössä pysäyttämään ottamalla 310 euron taloudellisen riskin. Eli minun mielestäni jatkossa kiinnittäkää huomiota, vaikkei olisi kyse väärinkäytöksestä, siihen, että 310 euroa on aivan liian pieni maksu, mikä pitää maksaa aiheettomasta valituksesta hallinto-oikeuteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

14.24 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Kyllä kuntalaisten oikeus hakea muutosta kunnan päätöksiin on tosi tärkeä osa demokratiaa ja oikeusturvaa, mutta yhtä selvää on se, ettei valitusoikeutta saa käyttää kiusantekoon tai muiden ihmisten hankkeiden tahalliseen viivyttämiseen. Eli kyllä sarjavalittajien toimintaan tulee puuttua myös lainsäädännöllisin keinoin.

Tämä ongelma on tunnistettu jo pitkään, ja erityisesti Tampereella on nähty näitä toistuvia valituksia. SDP:n edustajakollega Lauri Lyly tekikin tästä lakialoitteen. Jos tuossa ihan tarkkaan luin, niin tämä hallituksen esitys on kuitenkin suppeampi kuin tämä edustaja Lylyn tekemä lakialoite, ja hieman sen perään kyselisin, minkä takia tätä laajuutta ei kuitenkaan lisätty senkaltaiseksi, mitä tässä lakialoitteessa oli otettu esille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.25 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä.

Nostan lyhyesti esiin, että nyt ymmärsin näin, että tämä on nimenomaan ensimmäinen osa tätä kokonaisuutta, missä tarkistellaan näitä valituksia, ja mielestäni on hyvä, että näitä tuodaan lisää. Esimerkiksi edustaja Zyskowiczin nostamasta 310 euron maksutasosta täytyy kyllä henkilökohtaisena mielipiteenä sanoa, että mielestäni se on liian matala. Jokainen voi miettiä, että jos käräjäoikeuteen lähtee ottamaan matsia, niin siinä ei puhuta 310 eurosta — siellä puhutaan tuhansista tai kymmenistä tuhansista euroista. Miksei se sitten sama päde hallinto-oikeuden puolella? Se on pieni maksu erilaisille järjestöille tai toimijoille, jotka haluavat kiusallaan valittaa asioista.

Tässä nyt tietenkään ei ole kyse näistä teollisista hankkeista, mutta kyllä se tuntuu järjestään siltä, että kun on kysymys tietynkaltaisista hankkeista, niin jostain syystä sieltä löytyy aina joku liito-orava tai harvinainen perhonen, joka jollain tavalla hidastaa sitä prosessia. Näkisin erittäin tarpeellisena, että tämä koko valituskenttä käydään läpi siltä osin, mi-

ten voidaan samanaikaisesti turvata ensinnäkin valittajien oikeusturva mutta myös nopeuttaa näitä prosesseja. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.26 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin ensimmäinen allekirjoittaja silloin, kun täällä 136 edustajaa allekirjoitti niin kutsuttua sarjavalittajaa koskevan lakialoitteen. Siinä mielessä on erittäin hyvä, että tämä lakialoite on johtanut siihen, että myöskin tätä viedään eteenpäin ministeriön toimesta. Tämä esitys nyt on hieman kapeampi kuin meidän edustajien tekemä ehdotus. Tämä liittyy nyt luonnollisen henkilön asuntokauppaan ja vuokraukseen liittyviin asioihin, ja se meidän oli laajempi. Tässä mielessä olisi varmaan hyvä, että nyt jatkokäsittelyssä yritetään täällä talossa sitten katsoa, voiko tätä laajentaa.

Ymmärrän ne puheenvuorot, jotka täällä liittyivät siihen, että tämmöisessä turhassa valittamisessa maksu on yksi osa, mutta myöskin käsittelyn nopeus on erittäin tärkeää. Hallinto-oikeudessa voisi yhden tuomarin käsittelyllä katsoa niitä esityksiä sieltä ja miettiä niitä sen osalta.

Arvoisa puhemies! Kysyisin vielä ministeriltä: onko näille alueille nyt tulossa joitain uudistuksia tai muutoksia, joita vielä [Puhemies koputtaa] voisi tässä yhteydessä tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.28 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille nopeasta toiminnasta, ja kiitokset myöskin laajalti koko eduskunnalle siitä, että tähän asiaan on tartuttu. Olin myöskin edustaja Bergbomin kanssa tähän Lylyn aloitteeseen nimiä keräämässä. Täytyy sanoa, että tähän aloitteeseen oli kyllä poikkeuksellisen helppo kerätä nimiä, koska niin moni ihminen näki, että valitusoikeus mahdollistaa tällaisen kiusaamisen, joka ei ole tarpeenmukaista, ja nimenomaan tämmöisen sarjavalittamisen. Varmasti tämä on vasta ensimmäinen askel, mutta on erittäin hyvä, että näin nopeasti tähän on tartuttu. Tiedän, että ministeri Ikonen on kyllä viemässä vahvasti eteenpäin näitä asioita muutenkin, ja myöskin oikeusministeri on siinä tärkeä.

Otan myös kantaa tähän maksuasiaan. Nyt on vielä sellainen tilanne, että kun tekoäly on tullut, niin se on tehnyt älyttömän helpoksi tehdä näitä valituksia. Kuulimme tuossa alue- ja lupahallintovirastossa, kuinka paljon se voi vaikeuttaa heidän työtään. Senkin takia tämä maksutaso pitää katsoa näissä valituksissa järkevälle tasolle, tietenkin niin, että sitten saa maksun takaisin, jos valitus menee läpi, [Puhemies koputtaa] mutta se on uudistettava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.29 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille erinomaisesta työstä ja erinomaisesta hallituksen esityksestä. On aivan välttämätöntä saada nämä sarjavalittajat ja yleensäkin tämä valitusoikeuden väärinkäyttö tässä maassa kuriin.

Yksi esimerkki: Lieksaan valmistui tässä syksyllä silta. Sen olisi pitänyt heti valmistua, kun se oli tärkeä silta Lieksan kannalta, varsinkin kun valtatien silta itsessään oli jo rikki.

Tämä toinen silta toimi kuin varasiltana, mutta se alkuperäinen silta meni rikki, ja 12 vuotta valittajat saivat viivytettyä sitä. Se maksoi miljoonia Lieksan kaupungille.

Sama koskee turvekenttiä, kun meillä on tänä päivänä valtava pula maataloudessa kuiviketurpeesta ja kasvihuoneilla kasvuturpeesta myös valtava, huutava pula. Muistakaa, arvoisa ministeri, ja viekää viesti hallitukselle: Meillä viedään tästä maasta noin 140 maahan kasvuturvetta, joka paketoidaan. Suomalainen firma sen tekee, ja sitä myydään jopa Australiaan asti. Koettakaa nyt kiirehtiä niitten lupien saantia, koskee myös sitten energiaturvetta huoltovarmuuden kannalta, koska jos näitä emme tee, olemme pulassa.

Kiitos erinomaisesta lakiesityksestä. Toivon nopeaa käsittelyä. Valitusoikeudet pitää lyhentää ja vähentää. [Puhemies koputtaa] Ei kaikista asioista tarvitse valittaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

14.30 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itselleni on kovinkin tuttu pirkanmaalaisena edustajana tämä sarjavalittajatouhu siellä Tampereella, ja tämä osittain heijastuu myöskin koko siinä ympäristökunnissa oleviin rakennuslupiin ynnä muihin. Kiitos ministeri Ikoselle, jos tämä nyt todellakin saadaan loppumaan.

Kehottaisin myöskin kyllä eri kunnissa yhdyskuntalautakuntien esittelijöitä keksimään jonkun muun sanamuodon kuin ”saattaa haitata tulevaa kaavoitusta”. Nimittäin tällaisia tapauksia on, että hyvä rakennuspaikka on olemassa, siinä on vanha rakennus, mikä purettaisiin pois, mutta vuodesta toiseen esitys on aina ”saattaa haitata tulevaa kaavoitusta”. Jos kysyn, että no, mitä tarkoittaa saattaa, haittaako vai eikö haittaa, ei siihen saa vastausta. Kun kysyy, että no, koska kaavoitetaan. ”Varmaankin lähivuosina.” Tämä kyllä estää ihmisten talonrakentamisen ja verojen maksamisen kuntaan, ikävä tosiasia. Toivottavasti myös tähän tulee parannusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.31 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitusoikeus kuuluu demokraattiseen päätöksentekoprosessiin, kuntademokratiaan, hyvään hallintoon ja hallinnon läpinäkyvyyden turvaamiseen, mutta niin kuin tässä keskustelussa on jo useaan kertaan todettu, tällainen sarjavalittaminen, suoranainen kiusanteko, pitää saada aisoihin. Siihen on kyettävä puuttumaan. Tämä sarjavalittamiseen puuttuminen on omiaan turvaamaan riittäviä resursseja asiallisten hallinnollisten prosessien nopeuden turvaamiseksi, siten turvaamaan hyvää hallintoa ja turvaamaan kunnallista päätöksentekokykyä ja demokratiaa. Tässä uudistuksessa mennään oikeaan suuntaan, ja haluan tähän keskusteluun lisätä ehkä sen, että tässähän asianosaisten oikeutta perusteltuihin valituksiin ei rajata vaan nimenomaan pyritään kitkemään näiden asiattomien, ei-asianosaisten sarjavalittajien valituksia, ja sikälikin lakiehdotus on erittäin oikeansuuntainen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.33 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Täällä todettiin hyvin, että jossakin menee raja. Valitusoikeus on tärkeä elementti meidän oikeusvaltiossa ja demokratiassa, mutta siinä vaiheessa, kun yksittäinen taho tekee toistasataa valitusta kunnassaan, tässä alkaa olla iso systemaattinen ongelma, ja sellaiseen meidän pitää puut-

tua. Tästä esimerkkejä on nähty muun muassa nyt viime aikoina Tampereella mutta myöskin monessa muussa kunnassa, [Hannu Hoskonen: Joka kunnassa!] ja tästä syystä meidän pitää tähän myöskin tarttua.

Osana laajempaa työtämme tässä kysyttiin vähän muihinkin lainsäädäntöihin liittyviä asioita. Ympäristöministeriön lakiuudistuksessa on rajattu yleiskaavan mukaisen asemakaavan kohdalla tehtyjä valituksia. Muun muassa siinä pystytään jo nyt näiden ympäristöministeriön tuomien lakien myötä rajaamaan valitusoikeutta asianosaisiin. Esimerkiksi oikeusministeriössä on tällä hetkellä selvityksessä näitä ennakkomaksuja, mitä täällä kysyttiinkin. Se on yksi sellainen, mistä on tarkoitus saada hallituksen esitysmuotoinen esitys lausunnoille alkuvuodesta — se on esimerkiksi tällainen hyvin konkreettinen ratkaisu. Siellä käydään myöskin läpi erilaisia ratkaisuja liittyen oikeusprosesseihin ja niihin liittyviin rajauksiin ja myöskin katsotaan ihan olemassa olevien keinojen hyödyntämistä entistä tehokkaammin. Eli hyvin laajasti me koetamme katsoa erilaisia elementtejä, joilla näihin voitaisiin tarkkarajaisesti puuttua kuitenkaan kaventamatta väärällä tavalla yleistä valitusoikeutta.

Täällä kysyttiin myöskin, miksi ei voitu ottaa tätä laajempaa kokonaisuutta. Tässä valmistelussa ei saatu varmistettua sitä, onko niissä mahdollista ristiriitaa EU-oikeuden kanssa. Tämä on itse asiassa varmasti asia, joka kannattaa täällä eduskunnassa arvioida, ja nyt kun täällä on se lakialoite olemassa, niin sehän on mahdollista liittää tähän hallituksen esitykseen ja arvioida sitä kautta ja laajentaa tätä siinä mielessä. [Arto Satonen: Kyllä, näin on!] En pidä sitä ollenkaan poissuljettuna tässä näin, mutta siinä tosiaan oli tällainen niin sanottu disclaimeri, jonka vuoksi tässä on tehty nyt tämä tarkkarajainen, joka varmuudella pitäisi olla vietävissä läpi perustuslakitarkasteluista ja valiokuntakäsittelyistä. Eli tällä varmistetaan, että saamme tämän ainakin varmuudella vietyä eteenpäin.

Vielä sitten täällä otettiin esiin myöskin tätä laajempaa investointien luvitusta. Me olemme todellakin myöskin tämän lainsäädännön ja tämänkin hankkeen ulkopuolella tässä hallituksessa edistäneet luvitusta ja sujuvoittaneet sitä. Nythän aloitti jo tämä uusi Lupa- ja valvontavirasto, johon on koottu luvitus- ja valvonta-asiat valtion puolelta koko maan tasolla yhteen virastoon, ja siellä ollaan otettu käyttöön tällainen yhden luukun periaate ja etusijamenettely myöskin puhtaan siirtymän investoinneille. Nämä ovat muun muassa keinoja, joilla me edistämme luvituksen sujuvoittamista niin kunnissa kuin sitten valtionkin puolella. Se on meillä yhteinen tavoite: tuoda sujuvuutta hallintoon. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Sitten siirrymme listalle. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.36 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys koskee kuntalain muutosta, jolla rajataan muutoksenhakuoikeutta tarkasti määritellyissä tilanteissa. Muutos kohdistuu päätöksiin, joissa kunta myy tai vuokraa omistamansa kiinteistön tarjouskilpailun tai muun avoimen menettelyn perusteella luonnolliselle henkilölle tämän omaa asumista varten. Tarkoituksena on vastata tilanteisiin, joissa asuntotarkoitukseen luovutettuja tontteja ja kiinteistöjä koskevien päätösten toimeenpano viivästyy pitkien valitusprosessien seurauksena. Kun henkilö on osallistunut avoimeen menettelyyn, tullut valituksi ennalta määrättyjen perusteiden mukaisesti ja ryhtyy suunnittelemaan omaa kotiaan, päätöksen pitkittynyt epävarmuus voi aiheuttaa merkittäviä käytännön ongelmia.

Esityksen mukaan tällaisista päätöksistä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen voisi tehdä asianosainen. Pelkkä kunnan jäsenyys ei enää muodostaisi muutoksenhakuoikeuden perustetta näissä rajatuissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää huomata, että muutos koskee suppeaa joukkoa päätöksiä. Kuntalaisilla säilyvät edelleen mahdollisuudet vaikuttaa kunnan maankäyttöön, kaavoitukseen sekä niihin periaatteisiin, joiden pohjalta tontteja ja kiinteistöjä luovutetaan. Lakimuutoksella voidaan vähentää viivästyksiä, jotka kohdistuvat tavallisiin ihmisiin heidän hankkiessaan tonttia tai asuntoa omaa asumistaan varten. Samalla kuntien mahdollisuudet toteuttaa maapolitiikkaansa ja asuntopolitiikkaansa paranevat. Kun päätökset saadaan täytäntöön nykyistä nopeammin, myös rakentamishankkeet ja muut asumiseen liittyvät järjestelyt pääsevät etenemään ilman tarpeetonta odottamista. Tämä vähentää myös virkamiesten työpanosta ja resursseja. Muutos kohdistuu siis tilanteisiin, joissa päätökset perustuvat avoimeen menettelyyn ja ennalta määriteltyihin kriteereihin. Näin voidaan edistää sekä päätösten toimeenpanoa että sujuvaa asuntorakentamista kunnissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

14.38 **Alviina Alametsä vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille asian huomioimisesta.

On surkeaa, että niin sanotut sarjavalittajat voivat vaikka tekoälyllä tehtailla satoja tai tuhansiakin valituksia ja sillä tavalla sitten estää tai jumittaa tärkeitä hankkeita. Sarjavalittajat voivat kuormittaa kuntia merkittävästi mutta myös estää vaikkapa tapahtumien järjestämistä, rakennushankkeita, tehdä merkittävää haittaa vaikkapa yksittäisille taloja rakentaville perheille ja myös taloudellista haittaa kunnille ja yrityksille.

Hallintovaliokunnan jäsenenä olen ryhtynyt perehtymään tähän ja konsultoinut myös juristeja, ja ajattelen, että tätä hallituksen esitystä vähän paremmin maaliin osuisi tämä Kuntaliiton esittämä malli, jossa tuomioistuin voisi kunnan hakemuksesta rajoittaa yksittäisen henkilön tai yhteisön kunnallisvalitusoikeutta määräajaksi, jos valituksia tehdään selvästi motivaationa estää tai hidastaa päätöksentekoa. Tämä malli rajaisi kuntalaisten oikeuksia vähemmän, koska se kohdistuisi vain henkilöön, joka tekee näitä valituksia vahingontekotarkoituksessa. Tässä mallissa tämä määräaikainen rajaaminen edellyttäisi, että muutoksenhaku on selkeästi valitusoikeuden väärinkäyttöä esimerkiksi valitusten lukumäärän, oikeudellisen perusteen toistuvan puuttumisen tai kiristysluonteisuuden vuoksi.

Toinen asia, mikä tässä toki jo mainittiin, on se, että tämä hallituksen esitys jättää käsittelemättä vielä lukuisia tilanteita, vaikka se puuttuu näihin tonttiarvontoihin, mutta on nähty, että sarjavalittaja, joka haluaa vaikkapa kostoretkellä yksittäistä kaupunkia kohtaan aiheuttaa ongelmia, voi estää kaikenlaisia mahdollisia hankkeita. Siksi on hankalaa, että esimerkiksi tapahtumat ja oikeushenkilöille ja asunto-osakeyhtiöille tehtävät myynnit ja vuokraukset jäävät tämän esitetyn muutoksen ulkopuolelle, mikä vaikeuttaa rakentamista, kaavoitusta, yritysten toimintaa ja tapahtumien järjestämistä. Esimerkiksi tuolla Tampereella on jumissa 24 miljoonan euron edestä tontin ja kiinteistön myyntejä sarjavalittajan takia.

Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan, että tätä poikkeusta ei mahdollisesti voi laajentaa EU-oikeuden vuoksi. Tästä ei kuitenkaan ole asiantuntijoiden yksimielisyyttä, eikä tällaista kunnallisvalitusta vastaavaa muutoksenhakua ole laajasti käytössä EU-maissa, joten tätä asiaa on syytä vielä selvittää, ja on hyvä, että ministerikin nosti tämän esille.

Valitusoikeushan on keskeinen kuntalaisten oikeus, ja sitä pitää rajata vain harkiten. Vaikka tämän hallituksen esityksen tavoite on hyvä, niin toivon, että sitä vielä laajennetaan, ettei se jää laastariksi avohaavaan. Valitusoikeuden rajaaminen kannattaisi myös kohdentaa tarkemmin niihin ongelmia tuottaviin yksilöihin, niihin sarjavalittajiin, ja estää heidän toimintansa vielä tätäkin laajemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen taitaa olla poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.42 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Alametsä hyvin kuvasi Kuntaliiton yhtä vaihtoehtoista mallia tässä, joka kannattaa tässä yhteydessä myöskin selvittää — sinänsä kaikki keinot, joilla tämmöinen epäasiallinen valittaminen saadaan kuriin. Niillä on tietyt motiivit, ja ne hidastavat myöskin kuntien kehittämistä erittäin paljon, koska asiat junnaavat paikallaan. Kunnissa on myöskin muita kohteita, joita tässä koko ajan tehdään. Jos haluaa kiusaa tehdä, niin tekoälyllä saa kaikennäköistä aikaan siinä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt esillä oleva lakiesitys on sillä tavalla hieman kapea, että tämä koskee vain luonnollisia henkilöitä koskevia asuntokauppoja ja vuokraamista, mikä sinänsä on hyvä kokonaisuus tässä. Siitä tämä Tampereellakin lähti liikkeelle. Tällaisista kohteista tämä eteni, ja sitten se on levinnyt niin paljon, että taitaa olla, että siellä on 160 oikaisuvaatimusta ja hallinto-oikeudessa on aika monta juttua ja jopa korkeimpaan hallinto-oikeuteen on mennyt niitä nytten. Tässä ollaan semmoisen prosessin äärellä.

Itse miettisin tässä sitä, kuinka paljon tätä voidaan prosessuaalisesti laajentaa. Kun meillä on tässä yrityksille ja yhteisöille tehtäviä luovutuksia, kauppoja tonteista, niin kyllä niiden olisi tässä hyvä olla mukana. Kaavoitus on sillä tavalla kuntien kehittämiseen liittyvä asia. Sinänsä kaavan tekemisen valitusoikeuksiin tämä ei puutu, eli vasta kaavan jälkeen, kun on synnytetty tontit ja kiinteistöt, pystytään niitä jakamaan eteenpäin. Tavallaan prosessuaalisesti erotetaan se näin, että on kuntavalitus kaavasta, ja se on vähän toisenlainen näkökulma, kuinka paljon siihen kannattaa puuttua. Tässä yhteydessä minä lähtisin siitä, että ensin synnytetään nämä kohteet ja sitten viedään eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen allekirjoitti 136 edustajaa täällä. Edustajat Satonen, Bergbom ja Ovaska olivat täällä keräämässä minun kanssani nimiä, ja me saatiin varmasti tällä eduskuntakaudella eniten allekirjoituksia. Se kertoo siitä poliittisesta tahtotilasta, mikä tällä salilla on. Oli kyllä, niin kuin edustaja Satonen aiemmin tässä totesi, helppo huomata, että tätä ilmiötä esiintyy ympäri Suomea. Se, että se lähti nyt liikkeelle meidän kauttamme, ei tarkoita sitä, etteikö olisi paljonkin semmoisia havaintoja, joita tämän osalta pitäisi tehdä. Siinä mielessä nyt, kun tätä lakiesitystä meillä täällä käsitellään, toivoisi, että sen käsittelyn yhteyteen liitetään tämä lakialoite — niin kuin tietenkin varmaan liitetäänkin — mutta myös muita ulottuvuuksia, kuten EU-ulottuvuus, mihin ministerikin tässä hienosti viittasi, ja ne kaikki käydään läpi.

Kyllä prosessuaalinen keventäminen voisi myöskin olla yksi tapa tehdä tätä, se, kuinka näitä ennakkomaksuja määritellään ja kuinka kevennettyjä hylkäysmenettelyjä luodaan tai hallinto-oikeuteen annetaan tilaa tämmöisille, kun nähdään jo heti hakemusta käsiteltäessä, että tässä on vähän muitakin syitä kuin itse sisältöasia, ja vain sen osalta pitäisi pystyä sitä käsittelemään. Tuossa kommenttipuheenvuorossani ehdotin vaikka yhden tuomarin käsittelyä, ja sekin auttaisi tätä prosessia.

Meidän pitää saada näitä vietyä eteenpäin, koska tässä on ihan yksittäisten ihmisten elämän isoimmista hankinnoista kysymys. Jos ne viivästyvät vuodellakin eteenpäin, niin se voi tarkoittaa sitä, että he eivät tee sitä kauppaa. Asuntoketju on pitkä. Kun myydään omaa asuntoa ja sitten pitäisi uutta päästä tekemään, niin se on tämmöinen henkilökohtainen iso riski. Sitten myöskin yrityksien kannalta tällaiset kaupat, jotka menevät valituksen alle, siirtävät niitä yritysten investointeja, joita me tarvitaan tässä, ja myöskin rakentajilta, jotka sitten rakentavat näitä taloja ja muita, työt jäävät tekemättä pitkäksi aikaa.

Tällä on monta ulottuvuutta kaiken kaikkiaan, ja siinä mielessä tämä lakiesitys on hyvä, että me osaan kohdista puututaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen on poissa. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.47 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kuten äsken jo debatissa totesin, valitusoikeus kuuluu suomalaiseen demokraattiseen päätöksentekoon, suomalaiseen hyvään hallintomalliin, mutta sitä ei saa käyttää väärin, ja etenkin tämmöiset selkeästi päätöksenteon prosessien hidastamistarkoituksessa tehdyt sarjavalitukset, suoranainen kiusanteko, on saatava kuriin ja niihin on kyettävä puuttumaan. Siksi kannatan tätä lakiesitystä, jolla tässä yhdenkaltaiseen sarjavalitukseen, kiusantekoon ollaan nyt puuttumassa. Sillä kyetään turvaamaan hallinnon resursseja ja kohdistamaan ne oikeaan paikkaan ja myös turvaamaan oikeusvarmuutta erilaisissa hallinnollisissa prosesseissa ja nopeutta, kun resurssit kyetään kohdentamaan oikeisiin huolenaiheisiin, oikeisiin valituksiin.

Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen esitykseen liittyvissä lausunnoissa on kiinnitetty huomiota seikkoihin, että onko tämä keino, jolla tätä rajoitusta nyt tehdään, aivan oikea, kohdistuuko se oikeaan joukkoon. Korkein hallinto-oikeus on lausunut kriittisiä arvioita, ja etenkin Kuntaliiton monet huomiot tähän prosessiin liittyen, kuinka tähän ongelmaan tullaan puuttumaan, ovat huomionarvoisia, ja varmasti huolellisessa valiokuntakäsittelyssä näihin tullaan pureutumaan. Kuntaliitto nostaa esille asiaa, että kyettäisiinkö tätä sarjavalitusproblematiikkaa hillitsemään tai estämään toimenpiteillä, jotka kohdistuisivat yksittäisiin henkilöihin, ei niin, että koko henkilöryhmät, kaikki valitusperusteet kaikissa Suomen kunnissa tulisi rajoitettua lainsäädännöllä yhdellä kertaa.

Elikkä, arvoisa herra puhemies, uskon ja luotan siihen, että huolellisessa valiokuntakäsittelyssä tämän asian eri puolet arvioidaan ja kyetään valitsemaan ne tehokkaimmat keinot tähän ongelmaan puuttumiseksi ilman, että tätä valitusoikeutta oikein käyttäneitten kansalaisten oikeuksia turhaan rajoitetaan niin, että nämä rajoitustoimet ovat oikeansuuntaisia ja oikeansuhtaisia ja kohdistuvat oikeaan joukkoon. Mutta itse lakiesitys on kannatettava, ja sillä puututaan todelliseen ongelmaan. Nyt pitää vielä varmistaa, että lääkkeet ovat aivan oikeat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt olemme pahasti yliajalla, mutta annan vielä ministerille yhden minuutin vastauspuheenvuoron. Olkaa hyvä.

14.50 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tässä on arvioitu, että tämä olisi sellainen keino, jolla me vielä tällä hallituskaudella, nyt kun tämä lainsäädäntöikkuna on hyvin tiukka, ehditään hakea ratkaisua tarkkarajaisesti tähän haasteeseen.

Mutta otimme vastaan myös tämän Kuntaliiton tekemän esityksen. Ei ole kuntalain kautta ratkaistavissa tämä, että tuomioistuin voisi rajata tätä muutoksenhakua vaikkapa kiristystapauksissa tai muuta. Se tuli täällä parissa puheenvuorossa esiin, mutta se on ehdottomasti tarkastelun arvoinen asia. Se liittyy oikeusministeriön hallinnonalaan. Se on enemmän tällainen hallintomenettelyasia, mutta se on otettu tarkasteluun oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä. Siihen ei ehditä hallituksen esitystä tällä kaudella tehdä, mutta asiaan on tartuttu, ja on ihan tarkoituksenmukaista katsoa, jos myöskin siihen löytyisi ratkaisua. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.